

Per procellas ad portum

Tako je Istra nakon više stoljeća stigla u luku svoje majke Domovine kao njezin neosporni integralni dio.

Drago nam je da je Božo Milanović, nestor hrvatskog istarskog svećenstva, držeći se povijesne istine objavio ovo svoje životno djelo baš u Istarskom književnom društvu sv. Ćirila i Metoda u Pazinu kao svijetao dokaz rodoljublja našeg hrvatskog istarskog svećenstva. Svojim je stručnim radovima tako pružio našoj historiografiji djelo trajne i neprolazne vrijednosti. Trebalo bi da Milanovićeve knjige rese svaku javnu knjižnicu u našem narodu, koji bi ih trebao čitati i iz njih učiti kako se voli svoj narod i kako se za njega nesebično živi.*

IZNOVA OTKRIVENO EVANĐELJE

(Carlo Carretto, *Pisma iz pustinje i Bog koji dolazi*, izdavač Radosna vijest, Sarajevo, 1973. i 1974. Preveli Svevlad Slamnig i Zvonimir Baotić)

Ratko Perić

Uredništvo «*Radosne vijesti*» u Sarajevu, u knjižnici obnovljenog »*Vrela života*«, izdalo je prošle godine *Pisma iz pustinje*, a ove godine knjigu *Bog koji dolazi*, prijevode dviju duhovnih zbirki talijanskog pustinjaka C. Carretta. S dužnom se zahvalnošću, i prema piscu i prema izdavaču, osvrćemo na ove dvije knjige koje su — može se bez i malo pretjeravanja reći — vrlo značajna prilozi za naše molitveno i razmatralačko gradivo. Obje zbirke promatramo kao jednu cjelinu, jer se ne radi samo o istom piscu već i o istim mislima i sadržaju iznesenu i opetovanu uvijek na nov i zanimljiv način. Svaki će čitatelj s lakoćom uvidjeti da su ta dva pisana svjedočanstva iskren odraz ne samo evanđeoske već i cjelokupne biblijske poruke izražene u onim temeljnim stavovima čovjeka prema Bogu, bližnjemu i sebi samomu: u vjeri i molitvi, ljubavi i vlastitoj samosvijesti. Nije stoga čudo da je Carrettovo polazište za sve Biblija, odnosno Evanđelje. Pisac je u svom dugogodišnjem pustinjskom bivanju, stekao dragocijena iskustva koja nam prenosi u svojim djelima. Najupadljivija je spoznaja: evanđeoska neočekivanost i novost. Evanđelje se naime može promatrati samo cjelovito. Ne mogu se trgati pojedini odlomci i misaoni ili rečenički sklopovi i njima vitlati u svojim dokazima. Krist ne propovijeda samo o miru i popuštanju, ljubavi i oproštenju, dobroti i raju, milosrđu i sreći, već isto tako govori o pravdi i maću, vatri i vihoru, revoluciji svijesti i žrtvi, o paklu, o mogućnosti neodgovora na Božji govor. Obje su knjige protkane evanđeoskim paradoksalnim rječnikom i korjenitim dijalektičkim jezikom. Zamjetna zanimljivost ovih knjižica jest u načinu prikazivanja misli koje neprestano prati slikovitost iz života.

Knjižica *Pisma iz pustinje* jest skup Carrettovih pisama njegovim prijateljima, zapravo svima nama. »Ništa sustavno, ništa važno«, kako to on ističe u svojoj skromnosti. »Nekoliko misli sazrelih u samoći, a sve se odnose na djelatnost koja je bila, bez ikakve sumnje, najveći dar što mi je podarila Sahara: na molitvu« (14). Na stranicama svoga djela ovaj nam produhovljeni *mali brat* prikazuje svu moguću izvraćenost naše ljudske *molitve*. Razotkriva nam naše lažne ciljeve ispod kojih katkada leže obične i sebične lešine. Molitva je dubokosvjesna raščlamba *nas samih* u zajedništvu s *drugima* pred *Bogom!* Mi doduše vjerujemo u Boga i molimo mu se, ali to obavljamo vrlo često tako »kao da upućujemo molbu nekom uredu od kojega ne očekujemo skoro ništa« (13). Doživljaj *ljubavi* prema bližnjemu progoni ga kroz cijelu knjigu. Riječ je o ljubavi činiteljskoj, čistiteljskoj, sveobuhvatnoj, koja je neprestano spremna

* Milanovićeve se knjige mogu naručiti kod Istarskog književnog društva sv. Ćirila i Metoda, Gupčeva 2, 52300 Pazin.

izići u susret i posvjedočiti vanjskim znakovima svu unutarnju stvarnost i namjernost. Pisac stavlja osobit naglasak na moliteljsku ljubav, u čemu leži jedna od temeljnih poruka knjige. Mali je naime brat spoznao veliku istinu da se »molitvom vrijeme ne gubi i da ne postoji pogodniji način da pomognemo onima koje volimo« (13). Ljubav djeluje i na daljinu i na blizinu probija sve zakone, zavjese i zidove, dostiže sve: i u svome činu i načinu. Na ovom je svijetu sve problem osim jedne jedincate stvarnosti: ljubavi. »Samo ljubav nije problem za onoga koji u njoj živi« (35). Jedina brisateljka ljubavi jest vlastita umišljenost. Svatko od nas nosi u sebi čir: samo-sažaljenja, ponosa i priziva na pravo i pravdu... A najteže je kad taj čir pukne te se zadah prenese na cijelu zajednicu: župnu, redovničku, biskupijsku, svecrkvenu. Kada se povrijedi naš ljudski ponos, ne preostaje nam ništa drugo već da povraćamo svoju oholost, svu bljutavost vlastitog sebeljublja (129-130). Kroz čitavo vrijeme našeg vjerskog i crkvenog odgoja neprestano nam se govori kako moramo biti vođe, apostoli, pročelnici, prvaci; moramo donijeti iz odgajališta sve izvrsne ocjene, i iz učenja i iz vladanja. A zaboravljamo na Kristove riječi koje nam otkrivaju svu našu bijedu: kad smo naime sve učinili, stopostotno, moramo priznati da smo *beskorisni sluge*, jer bez njega ne možemo ništa učiniti (27). Mi smo žica, a Božja je milost struja. Žica se ne može napuhati i uobraziti makar provodila struju visokog napona (31). Uzalud dakle sva naša jezera, svi motori, sprave i turbine, svi akumulatori i generatori: struje nema, ako nema kiše — milos! *Pisma iz pustinje* jest knjiga koja se ne pušta iz ruke dok se ne pročita (i po više puta), koja se ne može čitati bez olovke u ruci i napetih moždanih i srčanih stanica: knjiga koja otkriva našu dubinu, smisao i bogatstvo, a liječi nam površnost, glupost i siromaštvo. Nanovo otkriva naš ljudski paradoks!

U djelu *Bog koji dolazi* brat Carretto na vrstan način obrazlaže problem dubinskog razmatranja i vanjskog djelovanja. Sva poglavlja počinje navodom iz Sv. Pisma kao lozinkom. U svakome od stupova-činitelja biblijske povijesti proučava njihov odnos prema Bogu i izvlači primjenu za život. Uvjerljivo pokazuje da je sve sagrađeno na ljubavi kojoj je točnost nešto drukčija nego u matematici: *nepredvidiva točnost!* Autor se pita čujemo li Božje korake kao što ih je čuo Adam? podvrgavamo li se Božjoj riječi da izidemo iz svoje domovine kao Abraham, ne žaleći, na Božju želju, ni jedinca svoga rođenoga? što možemo naučiti iz Mojsijeva odaziva, iz umora i ponosa Ilijina? što nam govori Jakovljeva borba s Bogom? (21-62). Na tim je stranicama pisac razmotrio svu dinamičnost vjere, njezin sjaj, smisao i veličinu, ali i svu njezinu smjelost, rizik i dramatičnost. Na Kristovim se riječima i nastupima najviše zadržava (gotovo sav preostali dio knjige). Zagonetka je u ovome: »Bog je već došao, pa ipak tek dolazi« (91). On jest tu, ali treba još doći. Nazočnost i obećanje. Sveta povijest počinje knjigom *Postanka*, a završava *Otkrivenjem* koje će se posve obitiniti na kraju svijeta. A Bog je u početku, u razvoju i u punini stvarnosti. Dok idemo prema punini, on nam se u našem hodu neprestano otkriva kao novost.

Evo nekih zanimljivosti: »Bog je ljubomoran« (95), ne u našem ljudskom (značajenom obliku već je ljubomoran stoga što se boji da se ne bismo zaljubili u sebe, u darove koje posjedujemo: um, snagu, misao, izgled, zdravlje... *zaboravljajući* da je to sve on dao. Ljubav se usmjeruje na osobu, i zato je neiscrpiva a dar se ne voli zbog dara, već zbog osobe koja dar dariva. »Ne prekoraвам Isusove suvremenike što ga nisu razumjeli, nego me čudi zašto nisu vjerovali.« (106). U vjeri postoji također logika, ali ne rasuđivanje, već logika vjerovanja. Stranice o Euharistiji (109-115) neobično su misaone, privlačne i vjerničke. Carretto se slaže s modernim geslima da smo svi pozvani na promjenu svijeta, ali na to smo pozvani u Adamu, a ne u Kristu. Neka se već prestane s tim parolštvom i uvlačenjem Kristu u nekakvu ovosvjetsku revolucionarnost! Krist je zametnuo revoluciju srca križa, vlastite žrtve, revoluciju Kalvarije na koju je prvi pošao i druge za sobom pozvao. Njegova je revolucija: ljubav prema svijetu u vlastitoj žrtvi, a ne usmrćenje drugoga i nasilna promjena društvenih struktura. A mi smo kršćani uvijek spremni »čorbiti« s vlastodržiteljima ili revolucionarima dotičnih vremena: s feudalcima, s kolonijalistima, s malograđanima, pa i s današnjim marksistima prihvaćajući objeručke njihove prevrat-

ničke pothvate. I tako smo osiromašili u svojoj »stvaralačkoj sposobnosti, da smo spali na to mi — sinovi Božji — da prosimo kao milostinju nadahnuće od sinova ljudskih! A što je s našom sviješću da je jedina neponovljena novost na svijetu — Evandjelje!« (629-130).

O Crkvi i njezinim članovima (koji su podvrgnuti i dubokoj grešnosti i visokoj svetosti) pisac donosi vrlo umjesne kritike (102-108, 161-170), ali kud i kamo više pokazuje ljubavi prema Majci-Crkvi koja je oživljena dahom ljubavi Duha Svetoga. Crkva dobro zna, primjećuje Carretto, da je Isus rekao »Moje kraljevstvo nije od ovoga svijeta« (Iv 18,36), »a njezini ljudi su napravili malo kraljevstvo od Vatikana, barem sićušno« (104). Nije zlo osporavati Crkvu dok je ljubimo, poručuje mali brat. Ali je zlo osporavati je osjećajući se izvan nje kao jedini čisti i pravedni. Njezina se vjerodostojnost očituje u tome što je ora »unatoč 2.000 godina grijeha koje je počinilo njezino osoblje, sačuvala vjeru« (166), što je Duh Sveti na okupu da je ni vrata paklena nadvladati neće.

Opširno se govori o modernim i »demodiranim« pojmovima: o drogi, grijehu, pokori, odricanju itd. Sve se donosi na vrlo plastičan, a često i humorističan način: jednom rečenicom omami, drugom opali. U zadnja dva poglavlja autor u duhovnom razmatranju intrvjuira Isusa iz Nazareta. Pita ga što on misli o nekim našim suvremenim problemima, posebno kako gleda na mariologiju (178—199). Stranice o Bl. Dj. Mariji mogu se uvrstiti u najbiračniju antologiju o Majci Isusovoj danas.

Urednik je *umjesto predgovora* u obje knjige napisao vrlo kratko usmjerenje pod naslovima *Susret* i *Iskrenost*. Ne bi bilo zgoroga da je predgovornik, žrtvujući inače zgodne priče ili ostavljajući po strani trećinu citata teksta, nategnuo jače umne žice te probrao zapaženije misli samog djela, to više što je i sam ušao u piščev duh svojim prevođenjem. Knjige se u prijevodu čitaju dosta tečno, bez nekih ogrebotina po ušnim opnama. Nađe se ipak one be-hatovice koja nije posve domaća, a već se udomila (*juče, pokušao da, počinje da, rizikovati, suština, blagovaona, utisak, preljubočinac*...), a zapostavljaju se izrazi koji su se ustalili u hrv. tisku (*jučer, pokušao+inf., riskirati, bit, blagovaonica, dojam, preljubnik*...). Bilo bi besmisleno htjeti odstraniti naše izvorne bosansko-hercegovačke izraze zbog nečije čistunačke isključivosti; ali je isto tako besmisleno i protujezično ne poštovati na prvom mjestu one kroz duga razdoblja već uhodane i u hrv. jeziku uobičajene riječi. Lijepa je širokogrudnost, ali ne bi bilo lijepo ako bi se ona pokrivala jezičnom nemarnošću i ravnodušjem.

Svi oni koji su žedni i željni duhovnog soka s pustinjaškog stabla, soka molitve i ljubavi, vjere i nade, života i dobrote, posegnut će za ovim Carrettovim pismima i poglavljima i neće se zasigurno razočarati. Izvrsnost se piščeva očituje u tome što je i sebi i čitatelju pokušao i uspio ponovno otkriti Evandjelje. Stoga je sarajevska *Radosna vijest* učinila hvalevrijednu stvar što nam je u prijevodu ponudila ovaj vrstan vatromet duhovitih iskara jednoga našeg suvremenika — pustinjaka.

●
Obje recenzirane knjige mogu se naručiti: Uredništvo *Radosne vijesti*, R. Lakića 7, pp. 155, 71001 Sarajevo.